

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: ZA ŠIBENIK DONAŠANJEM U KUĆU TE ZA AUSTRO-UGARSKU POŠTOM NA MJESEC K 1.25. ZA TROMJESEC K 3.75 POLUGODIŠNJE I GODIŠNJE RAZMJERNO. — ZA INOZEMSTVO K 15 I POŠTARINA. — PLATIVO I UTUŽIVO U ŠIBENIKU.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

VEČERNJI LIST

IZLAZI UTORKOM, ČETVRTKOM I SUBOTOM

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIČTVO I UPRAVA „HRVATSKE RIEČI“ NALAZE SE U „HRVATSKOJ TIŠKARI“ (Dr. KRSTELJ I DRUG.) — RUKOPISI NE VRAĆAJU SE. — NEFRANKIRANA SE PISMA NE PRIMAJU.

OGLASI PO CIENIKU.

PRED RAZSULOM TURSKE?

Evropa drhće. — Ultimatum Italije Turskoj. — Crnogorsko pobjedonosno prodiranje. — Zauzeće Bjelopolja u Novom Pazaru i Austrija. — 75.000 Srba maršira put Skoplja. — Grčka navijestila rat. — Bugarski ultimatum Turskoj. — Grčka pripaja Kretu. — Pad Tuzija. — 6000 zarobljenih Turaka.

Obćeniti položaj.

Od rata francuzko-njemačkog god. 1870. amo nije Evropa bila u tako grozničavom stanju kao danas. Niti su dogodjaji ikada u ovo 40 godina tako snažno odjeknuli, da su izazvali panike kakove osjeća ovo dana burza u Parizu, najjačem novčanom tržištu. Kolikogod stanoviti diplomate umirivali javnost prikazujuć položaj u ne baš crnom svjetlu, javnost upire prstom na silno padanje vrijednota kao na dokaz kritičnosti položaja.

Turci su u svojoj zaslijepljenosti izazvali i Italiju te navukli prilike koje bi mogle doneti i konac njihovog carstva u Evropi. Pregovori sa mir s Italijom u zadnji čas su prekinuti, te je Italija bila primorana, da Turskoj dade ultimatum, da se mir sklopi, inače talijanska mornarica i vojska prenet će ratne operacije u Egejsko more i Malu Aziju, da na taj način ugroze Carigrad.

Ne predomisli li se još u zadnji čas te sklopi s Italijom mir koji bi joj donio milijune i slobodnije operiranje vojske i mornarice, Turska će se naći najedanput u željeznom obruču: s juga Macedonci prodirat će Grči, sa zapada Crnogorci pojačani s Malisovima, a sa sjevera i sjevero-iztoka Srbi i Bugari, dočim Talijani preuzet će zadaću, da forsiraju prolaz kroz Dardanele — što im uz pomoć kopnene vojske ovaj put ne bi bilo teško — da se zatim pokažu pred samim Carigradom. U jednom ovakom ratu mrcvarilo bi se po prilici milijun i petstotiljada ljudi, triput više nego u bitci kod Lipskog.

Dolazi onda pitanje, ne će li se umiješati i druge velevlasti, da klaukna bude obća. Crnogorska vojska prodrla je u Novipazar i zauzela Bjelopolje; došla je dakle u područje, koje Austrija smatra sferom vlastitih interesa, za koje je obrešla da će ih znati štiti. Medjutim ministar rata general Auffenberg izjavlja, da u Austriji nije još mobiliziran niti jedan vojnik, a pariški „Tems“ bilježi iz dobrog izvora tvrdnju, da je između Austrije i Rusije u toku sporazum, koji garantira sadašnji položaj Novopazara.

Dogodjaji se medjutim razvijaju vrtoglavo brzom i suvišnom je svako nagadjanje, kad nam svaki čas može doneti istinu u podpunoj njenoj grozoti. Slaveni ove monarhije ne mogu a da braći u borbi za slobodu ne poklone sve svoje simpatije i da pokažu Austriji da je njena dužnost i vjekovni njen poziv biti u ovom času na strani potištenih. Ljubljanski „Slovenec“, glasilo slovenske pučke stranke, pozivlje u tom smislu austrijske državnike i pozdravlja borbe za slobodu južnih Slavena.

„Onam' onamo za brda ona“.

Crnogorski kralj Nikola izdao je na svoj narod proglaš, što smo ga spomenuli megju brzojavima.

Taj ratoborni proglaš glasi doslovce ovako:

Crnogorci! Tužni vapaj, koji dopire iz Stare Srbije od tamošnje naše potlačene braće, ne može se dalje podnositi.

Onamo nemilosno kolju ne samo ljude nego žene i nejaku djecu srpsku. Gladno, jaderno i plijenjeno srpsko se roblje potuca po gorama i oko garišta svojih domova klikajući vas, da ga zaštitite i izbavite.

Dužnost i ljubav roda nalažu vam da pohitate braći u pomoć. Znam, da biste vi

to i do sad učinili sa uročenom vam odvažnošću, da Me nijeste slušali i iščekivali ishod Mojijeh miroljubivih naroda za zaštitu mučenika ispreko granice.

Moje su nade, da će se naći način da se bez prolijevanja krvi. Srbi u Turskoj oslobode muka, ne ostvariše, te sad, koliko god je mojem srcu teško narušiti tišinu evropskoga mira, ne ostaje Mi do latiti se sablje — one sablje — koju su vaši ocevi neustrašivo šljedovali na Vučijem Dolu, Nikšiću, Baru i Ulicinju.

Crnogorci!

Uz nas je pravda, a kocka je bačena, pa što Bog da i sreća junačka!

Zamnom, junaci, da ruku pružimo braći u nevolji kao i viteškoj Malesiji, koja se evo dvije godine lavski bori za svoja prava, slobodu i sjedinjenje sa Crnom Gorom.

Nijesmo sami. S nama je Bog, sa nama su balkanske i hrišćanske kraljevine, sa kojijema smo udruženi u zajednicu, — za kojom sam vazda čeznuo i koju su sve od navale azijskoga osvajača željno očekivali toliki pasovi balkanskih naroda.

Imam tvrdnu nadu u mišice, red i poslušnost sinova Mojijeh starijih vojnika, da im ništa neće biti nemoguće, no da će sad visočije nego ikad uzdignuti ugled drage Domovine i proslavljeno crnogorsko oružje novim sjajem obasjati.

Smjelost je uhvatiti se u koštac sa jednom velikom carevinom, ali to baš prilici Mojem vitezu, Mojem Crnogorc, u toliko prije, što mu je najmilije uložiti se za braću. Pratiće nas simpatije svega obrazovanog svijeta, svega našega srpskoga roda i ostalog Slovenstva, a viteške ruke sa mačevima pružaju nam Kraljevi: Srbije, Bugarske i Grčke, čiji su narodi u ovome svetome poduzeću s nama zbraćeni. Mi tu carevinu ne zatičemo iz objesti, već iz najplemenitijih pobuda da spriječimo konačno uništenje svoje prekogranične braće.

Crnogorci!

Vašijem muškijem korakom pohitajte onamo gdje se strada, gdje se muči, gdje se plače. Neka povezana braća Starosrbijanci čas prije ugledaju vaše slavne barjake: neka reknu: „evo braće, evo osvetnika ispod Lovčena, Koma i Durmitora, evo sinova Crne Gore gdje dolijeću u naš zagrljaj, i sad nijesmo više mi ni siraci, ni robovi!“ Tamo ćemo se sresti sa našom dragom braćom iz Srbije, koju predvodi njen viteški Kralj, Moj ljubljeni zet, da se s njima željno zagrlimo, zajedno noseći potlačena slobodu.

Neka se blagoslovom Božjim i Svetoga Petra Cetinjskoga i svijeh naših svetaca ostvare snovi iz rane Moje mladosti, kad sam pjesmom nagovještavao ovaj znameniti dan i zagrijevao srpske grudi vjerom, da oružani moramo poč:

Onamo, onamo za brda ona!

Živjeli Crnogorci! Živio balkanski savez!

Na Cetinju, 9 listopada 1912.

Nikola s. r.

Odgovor balkanskih država.

Bugarska, Srbija i Grčka odgovoriše u nedjelju na notu velevlasti, predanu od Austrije i Rusije, te na notu Turske.

Pariški „Tems“ veli, da u odgovoru na velevlasti balkanske države uvažuju brigu velesila u pogledu reformara u Macedoniji, ali obzirom na položaj prisiljene su da traže direktno od Turske, da ona

sama kaže svoje namjere u pogledu tih reformara.

Turskoj pak odgovaraju balkanske države, da su one dugo čekale od nje obećane reforme u Macedoniji, registrirane u spisima berlinskog ugovora. Zato one same označuju te reforme i baš: imaju se dati narodnostne autonomije, imenovati tim autonomnim pokrajinama guverneri kršćanski, dati im narodne skupštine, jezik naroda ima biti u svakoj od tih službeni, te im se ima dati regionalna milica. Da će se sve ovo provesti, ima se dati kontrola velevlastima i balkanskim državama, a da će Turska sve ovo izvršiti, ima tu svoju spremnost pokazati tim, da odmah odredi demobilizaciju vojske.

Na zahtjeve kontrole i demobilizacije Turska sigurno neće pristati, a ako toga ne učini danas, odlučit će oružje.

Turska flota u akciji.

Iz Carigrada javljaju, da je tursko ratno brodovlje odplovilo iz Bosfora u Crno more. Ova kretnja daje slutiti, da turska flota kaži operirati u bugarskim vodama.

Dobrovoljci u Srbiji.

MLADEŽ srbska sva je otišla pod pušku. Tko to nije, javio se je u dobrovoljce. Djeca, koja nisu za vojsku, obrazovala su dužstvo „trezvne mladeži“, koja idu na uslugu, kud god ih se pozove. Tako nose vodu vojnicima, raznašaju poštu i brzoglave po gradu i t. d. obavljaju sve poslove onima, koji su ostali bez radnika, jer su otišli u vojsku. Kako je u Beogradu, tako je i u provinciji. U Nišu su n. pr. djeca sa oduševljenja osnovala i vatrogasnu čet, jer su vatrogasci otišli u rat.

Za djecom ne zaostaju ni starci; i oni, koji nisu za vojsku, obavljaju poslove, koje su obavljali vojni obvezanici.

Moskovski arhimandrit javio je Narodnoj Obrani, da mu se prijavilo 20.000 Rusa, koji su voljni doći kao dobrovoljci.

Ženski svijet javlja se među bolničarke. S njima se priredjuju kursovi, a onda će ih se odpremiti u bolnice.

Crveni krst upravio je poziv na narod, da mu bude u pomoći, da mu osnivaju odbore, da daruju sudje i odjeće. Crveni je krst uredio mnoge odbore po zemlji.

Vriedan je spomena i ovaj požrtvovni rad jednog odličnika u Beogradu. Bivši ministar narodne privrede, Jaša Prodanović, ovako je žrtvovao svoju obitelj otačbini: Dva starija sina otišli su u vojsku, a najmladji u četnike. Gospodja Prodanovička i kći joj odlaze u bolničarke. Sam Jaša javio se u redove prostih vojnika, jer je za vrieme kralja Aleksandra degradiran s oficirskog položaja.

Slikari u srbskoj vojsci.

Srbska je vlada dodielila svakom vojnom zapovjedničtvu po jednog ili dva slikara, koji će ići za vojskom i praviti crteže. Kasnije će o znatnijim dogodjajima izradjivati slike.

Bugarski nadzapovjednici.

Iz Sofije javljaju: Uz kralja, koji je po ustavu vrhovni zapovjednik vojske, igrat će najglavniju vojničku ulogu general Fičev, čovjek poznat sa svoje spreme i

odlučnosti, i u kojeg su najviše polagali nadu članovi bugarsko-macedonskog odbora. On je sad šef generalnog štopa, te se je u nedavnom intervjuu sa suradnikom „Birževija Vjedomosti“ izjavio, da Bugarska nemože mirnim okom gledati zlu sudbinu svojih sunarodnika u Macedoniji. Zadržat će svoj položaj generalnog štopa. Rodom je iz Tirnove, star 50 godina, vojničku je školu svršio u Sofiji, a vojnu akademiju u Turinu u Italiji. Bio je zapovjednikom jedne pješake pukovnije, a poslije zapovjednikom druge pješake divizije u Plovdivu. Istakao se je kao vrstan vojskovođa u upravljanju vojnih vježbi na turskoj granici. Poznat je i kao vojnički pisac, te je napisao knjigu o guerilskim ratovima; posebno je pisao o ovoj temi povodom bugarsko-srbskog rata.

Uzporedno s njim zapovjedat će generalnim štopom pukovnik Popadapov, bivši vojni ataše u Beču.

Od trojice sadanjih nadzornika četa, Ivanova, Kutinčeva i Ratka Dimitrieva, bit će dvojica imenovana nadzapovjednicima dviju vojski, što će se obrazovati.

Turski nadzapovjednici.

Za generalissimusa turske vojske predvidjen je sadanji ministar rata Nazim paša. Star je 60 godina, a poznat je kao najumniji turski vojnik, energičan i strog. U Evropi su mu se često povjeravale razne misije, a bio je češće u vojnim vježbama u Francuzkoj i Njemačkoj. Od 1892 do 1897 bio je adjutant Golz paše, a uz njega i budući zapovjednik vojske Abdulah paša. Prije toga je zapovjedao četama, a poslije je bio supapovjednik generalnog štopa u Carigradu. Abdul Hamid ga je odpremio u prognostvo, jer je bio sumnjiv, da se s maršalom Fuad pašom urotio protiv tadanjeg režima; s Fuad pašom je zajedno poslan u Erzincjan u Malu Aziju, gdje je ostao u zatočnju, dok nije nastupio novi režim, pod kojim je imenovan zapovjednikom drugog vojnog zbora u Jedreni. Bio je malo vremena ministrom rata, a onda, kad je Šefket paša imenovan ministrom rata, premješten je u najviše ratno vieće. Tu je bio do srpnja, kad je ponovno imenovan ministrom rata.

Šefom generalnog štopa bit će Had y paša, sadanji zamjenik poglavara generalnog štopa Izzet paše, koji se nalazi u Jemenu.

Zapovjednikom četa bit će Abdulah paša, čovjek od 55 godina. Bio je zborni zapovjednik u Erzerumu i Jedreni. Sad je bio u Smyrni zapovjednikom udruženih zapadnih četa, koje su se tamo slegle, da suzbijaju eventualno izkrcavanje talijanske ekspedicije.

Izmirenja u Crnojgori.

Sa Cetinja javljaju, da se je kralj Nikola pomirio sa svojim rođacima Božom i Š. Petrovićem, koji se već nalaze u glavnom taboru u Podgorici. Nakon tog izmirenja kralj je dao osloboditi iz tamnica bivšeg ministra predsjednika Radovića, Petrovićevog zeta, koji je bio osuđen u aferi s bombama.

Veselje Crnogoraca.

U Bjelopolju u Novom Pazaru Crnogorci su izba osvojenja mjesta priredili svečanu službu Božju za zdravlje kralja Nikole. U vojsci neopisivo oduševljenje.

Arnauti proti Turcima.

Iz Prištine javlja se, da su Arnauti pod Isom Boljetincem digli ustanak protiv Turaka. Turske su vlasti iz Prištine protjerane. Isa Boljetinac se obvezao, da će dići na noge 60.000 Arnauta i pridružiti se Srbima. Njegovi su sinovi u Beogradu.

Od kako je Isa Boljetinac izjavio, da Arnauti moraju da se drže uz balkanske saveznike, jer će samo tako doći do onoga, što žele, pokušale su turske vlasti na sve moguće načine, da se osvete Isi Boljetincu, upravo da ga uklone s ovoga svijeta. U Carigradu je riješeno, da se Isa Boljetinac ma na koji način i ma pod koju cijenu prevari i ubije. Kosovski valija je uzeo na sebe, da ubije Isu Boljetinca. On je zajedno sa Esad pašom pozvao Isu u svoj dvorac na dogovor. Isi je obećano od strane valijine, da mu ništa neće biti učinjeno i data su mu razna obećanja unapried, samo da bi došao. Ali Isa Boljetinac bio je oprezan, on je znao, da ne može ništa dobro biti, kada ga zove valija u društvu s Esad pašom, njegovim krvnim neprijateljem, i poslao je jednoga od svojih ljudi, da vide kod valije, što on hoće. Ljudi Esad pašini, držeći, da je Isin poslanik sam Isa Boljetinac opale iz zasjede i ubiju ga. Tako se Isa Boljetinac opet spasio iz očite smrti.

Kako se rat naviešta i o posljedicama navještaja.

Dogadjaji na Balkanu, naročito prekinuće diplomatskih odnošaja između Turske i Crne Gore, te viesti o bitkama između Turaka i Crnogoraca svračaju pozornost na forme, u kojima se po ustanovama medjunarodnog prava objavljuje rat.

Već za prvih vremena bio je običaj, da se rat najavi neprijatelju svečanom objavom, pri čemu je zapravo bilo i izvješnih ceremonija. Poimence kod Rimljana je vriedilo takovo formalno navieštenje rata, koje su vršili fetali, kao sastavna predpostavka za pravi rat (bellum iustum) naprama onom napadaju, koji je protiv medjunarodnog prava, a o kojem se je sudilo kao o nekoj vrsti razbojničkog napadaja. U srednjem vijeku zastupalo je navieštenje rata takozvani odkaz ili prekinuće i sveviše širenje rata davalo je povoda, da se dolični propisi pooštře. Kasnije je propala institucija objave rata; u 17. stoljeću došli su na njezino mjesto „ratni manifesti“, kojima su vlade svojim podanicima malo prije ili u isto doba, kada bi započela neprijateljstva, saobćivale rat, navodeći u najviše slučajeva i njegove uzroke.

U medjunarodnom modernom pravu — mjerodavni su za pitanje navieštenja rata između ostalih naročito radovi Liszta, Saint-Croixa i Ferand Giranda — ne označuje se navieštenje rata kao bezuvjetno potrebna predpostavka za bellum iustum; ovako barem shvaća to pitanje pretežni dio učitelja medjunarodnog prava. Liszt definira: „Ratno stanje, kao skup svih pravnih odnosa, koji nastanu radi rata, počima ili formalnim navieštenjem rata ili faktičnim početkom neprijateljstava na obje strane“. Ako već postoji neko navieštenje rata, onda ono — ako i nije vezano za izvjestnu formu — mora biti tako sastavljeno, da se iz njega jasno razumije odluka, da se ne postavlja ratno stanje. Ne

htjedne li protivnik primiti navieštenje rata, to se ipak smatra kao da ga je primio. Takozvani ratni manifesti, koji se daju na znanje podanicima i ostalim državama, ne motivišu danas, prema tvrdnji, koja vlada, ratno stanje.

Obćenito se priznaje, da je uputno, da se o ratnom stanju obavijeste i neutralne stranke, makar da to i nije nužno sastojina objave rata. Navieštenje rata se može činiti i uz neke uvjete (ultimatum). Ako nije bilo najavljeno ratno stanje, ako rat nije bio naviešten, ne vrijedi jednostrani oružani napadaj; da se uzumne obrazložiti „faktični početak neprijateljskih napadaja na obje strane“, mora da predleži uz jednostrani napadaj takodjer i odluka napadnutoga, da se silom brani, da silu silom suzbija (vis mutua), i tada je na isti način otvoreno ratno stanje, kao da je rat bio pravovremeno naviešten.

Po praksi u međunarodnom pravu, ratno stanje, odnosno navieštenje rata ili početak neprijateljstva s obje strane, ima za posljedicu to, koje se je sada u tursko-crnogorskom sukobu prije ratnog stanja odigralo: diplomatski se odnosi prekidaju, vlastiti poslanik biva opozvan, izdaju se putni listovi protivnikovu poslaniku, u više se slučajeva oduzme i konzulima exequatur, a zaštita se vlastitih državljana i njihova interesa povjerava konzulima koje prijateljske sile. Državljanima protivnikovim može se zabraniti da dodju na državni teritorij, i u koliko se tome ne protive posebni ugovori, smije protivnik protivnikove državljanje zadržati odnosno prognati sa svoga teritorija.

Konfisciranje privatnog vlasništva protivnikovih državljana nije dozvoljeno, a naročito nije dozvoljena konfiskacija neprijateljskih ladja, koje se nalaze u lukama i na obalama; brodovima se po pravilu mora dati određen rok, da odplave na sigurno mjesto — takozvana „pratique de l'indult“.

Turska vlada upozorava u jednoj oficijoznoj noti na to, da se postupak Crne Gore protiv ustanova međunarodnog prava, pošto Crna Gora nije — kako to normira haška konvencija — pozvala treću državu da posreduje, prije nego je upotrebila oružanu silu, za tim da Crna Gora nije navela ni ozbiljnih razloga, koji bi bili u stanju, da opravdaju rat. Što se prvoga prigovora tiče, on se osniva na točki 8. ruske okružnice od 11. januara 1899. kojom se predlaže pogodba, prema kojoj bi se zavajeni narodi morali najprije poslužiti dobrohotnim posredovanjem ostalih država ili tražiti odluku od višeg mirovnog sudišta.

O ovom ruskom predlogu viečala je haška mirovna konferencija u godini 1899. na kojoj je bilo zastupano 26 država, a među njima takodjer i Turska i Crna Gora. Tada je utvrdjena konvencija o mirovnom sudištu, koja je na drugoj haškoj mirovnoj konferenciji skroz utvrđena. Po toj konvenciji priznaju doduše dotične države osudu mirovnog sudišta kao najdjelatnije i najbolje sredstvo, da se spriječe konflikti koji se već ne mogu držglade diplomatskim putem, samo su države, koje su potpisale to, izjavile da nisu dužne upotrebiti mirovni postupak. I s toga je gore rečeni turski prigovor sa stanovišta međunarodnog prava neosnovan.

Što se tiče drugog prigovora, koji govori o opravdanju rata, treba ustanoviti, da ovo obrazlaganje nije dosada u međunarodnom pravu određeno kao pretpostavka za bellum iustum. Razlog je ratu neki zahtjev, koji hoće neka država da ga poluču, pa radi toga se i upuštava u rat s drugom državom. Ovaj zahtjev može biti raznovrsne naravi i obično se izričito naglasuje u ratnom navieštaju i ultimatumima, ali nije nužno, da se razlozi navode, jer međunarodno pravo to ni ne iziskuje. Uobće je omogućeno udaljiti se i od normi, koje propisuje međunarodno pravo, pozivajući se na „nécessité de guerre“, na potrebu rata, pa makar povrede ustanova ratnoga prava i vukle za sobom „posljedicice nepravde“.

Garibaldi na Balkanu.

Ricciotti Garibaldi sakuplja po Italiji garibaldince u pomoć balkanskim narodima. Jedan dio već je odputovao u Grčku, a nekoliko njih prisjelo u Beograd. Supruga pak Garibaldijeva pozivlje Talijane da doprinesu svoj obol za crveni križ za garibaldince.

Rusi za balkansku braću.

Osim ekspedicije dobrovoljaca Rusi spremaju se da i većim novčanim svotama podupru akciju za oslobodjenje balkanske braće. U to ime je „Slavensko

dobrotvorno društvo“, pod predsjedanjem generala Parensova, zapovjednika Peterhofa, otvorilo subskripciju. U tili čas na samoj skupštini među prisutnima sabrano je 40.000 rubalja te zaključen zamoliti metropolit da dozvole da se i u crkvama sabiru milodari u istu svrhu.

Brzobjavne vijesti o položaju.

Obsjedanje Skadra.

Crnogorsko prodiranje prama Skadru napreduje. Druga vojska, pod zapovjedništvom princa Mirka, prokruće si put, bombardirajući iz Plavnice turske pozicije oko Tuze, osvojiv tvrđave Dečić i Rogane.

Cetinje, 15 listopada. Druga divizija pod zapovjedništvom knjaževića Mirka prodrla je oko Tuza do Vranje, 3 kilometra daleko od gornjeg rukava Skadarskog jezera. Crnogorcima je pošlo za rukom nakon kratkog bombardiranja potisnuti Turke i osvojiti Vranju.

Podgorica, 15 listopada. Glavni zapovjednik crnogorske vojske kraljević Danilo prispio u tabor druge divizije. Pod njegovim zapovjedništvom uspjelo je crnogorskoj vojsci presjeći Turcima saobraćaj sa Skadrom.

Bar, 15 listopada. Zapadna (prva) divizija pod zapovjedništvom generala ministra rata Martinovića došla je pod zidine Skadra te se sprema na odlučan juriš.

Turski gubitci.

Podgorica, 15 listopada. Ovdješnja je bolnica puna ranjenika, velikom većinom Turaka.

Podgorica, 15 listopada. U bitki kod Vranjskogore Crnogorci su zarobili 6 turskih častnika, među njima šefa štaba te 240 vojnika.

Ubijen špijun.

Podgorica, 15 listopada. U blizini ovdješnjeg vojničkog obokrbnog skladišta straža se namjerila na jednog turskog u-hodu te na nj pučala. Uhoda je na mjestu ostao mrtav.

Uapšenje u Sarajevu.

Beč, 15 listopada. „Reichspost“ prima iz Sarajeva, da je sarajevsko zbornu zapovjedništvo dalo uapsiti jednu osobu pod sumnjom špijunaže u korist Srbije.

Anarhija u Novom Pazaru.

Sarajevo, 15 listopada. Amo je iz Novog Pazara prebjeglo 25 obitelji muslimanskih begova. Prebjegli begovi pričaju o silnome vrienju među kršćanskim pučanstvom u Novom Pazaru. Anarhija je takova, da muslimani moraju bježati pred srčebom kršćana.

Austrija o provali u Novipazar.

Beč, 15 listopada. „Neue Freie Presse“, obzirom na zaposjednuće Bjelopolja u Novom Pazaru po crnogorskoj vojsci, veli: Zaposjednuće Bjelopolja po diviziji generala Vukotića nije na Austro-Ugarsku ninajmanje djelovalo. Monarkiji ova činjenica ne daje nikakova povoda zabrinutosti. Tek nakon što rat bude dokončan, bit će zadaća austrijskih državnika, da interesi monarkije na Balkanu, dotično u Novom Pazaru, ne budu ničim oštećeni.

Giolitti o položaju.

Rim, 15 listopada. Ministar predsjednik Giolitti, intervjuisan, izjavio je obzirom na dogodjaje na Balkanu, da će se rat svakako lokalizirati na sam Balkan te nadodao, da velevlasti ozbiljno rade, da mir bude uzdržan te sačuvan status quo.

Dr. Šusteršić o ratu.

Beč, 15 listopada. Vodja slovenske pučke stranke dr. Šusteršić u jednom intervjuu izjavio je, da vjest, koja stigla iz službenih beogradskih krugova, govori jasno, da su sva nastojanja oko uzdržanja mira bezuspješna. Turci su izstupili protiv Srba, a to je već rat.

Balkanski dogodjaji pred delegacijama.

Beč, 15 listopada. U austrijskoj delegaciji delegat Bauchinger interpelirao je, da li je Austrija toliko sigurna vjernosti pučanstva Bosne i Hercegovine, kada bi panslavizam posegnuo i za našim južnim pokrajinama, i da li bi trebalo ogromnog napora za uzdržati cjelovitost habsburške mo-

narkije? Veliki naši interesi — dodao je u pogibjelji su.

Delegat Nemec rekao je, da su dogodjaji na burzi najbolje mjerilo za nove kredite za naoružanje. Za neuspjeh austrijske diplomatije odgovorni su nesposobni austrijski diplomate. Austrijski narodi plaćaju unapred ratne troškove i daju caru što je carevo, ali zahtijevaju da se dade puku što je njegovo. (Burno odobravanje).

Pokolj muslimana u Bugarskoj.

Sofija, 15 listopada. Viest o pokolju muslimana u Turtakanu prosta je izmišljotina.

Aneksija Kreta.

Atena, 15 listopada. Jučer se sastao parlament. Ogromno mnoštvo aklimiralo zastupnike. Kralj Gjuro, na prolazku u parlament, bio predmetom neopisivih ovacij.

Atena, 15 listopada. Zastupnici Kreta prepušteni u parlament, burno pozdravljeni od ostalih zastupnika.

Atena, 15 listopada. U priestolnoj besjedi ocrtan je položaj te iztaknuta neodgodivost, da Grčka pritekne u pomoć braći u Turskoj.

Atena, 15 listopada. Pročitan je kraljevski dekret kojim se Kreta formalno priključuje Grčkoj. Istodobno raspisani su na Kretu novi izbori za grčki parlament.

Grčka naviestila rat.

Beč, 15 listopada. Po amo stiglih vijestima, grčka vlada, na jednodušni zahtjev zastupničke komore, naviestila je Turskoj rat.

Beč, 15 listopada. Navieštaj rata Grčka obrazlaže okolnošću, da Turska, na opetovane zahtjeve grčke vlade, nije htjela da pusti grčke ladje, zarobljene još prije nego je neprijateljstvo buknuo.

Prolaz bugarskih četa.

Sofija, 15 listopada. Jučer je ovdje bilo na prolazku 6.000 vojnika. Dočekani su od gradjanstva velikim oduševljenjem. Odputovaše zatim na granicu.

Kapitulacija Tuze 6000 zarobljenika.

Podgorica, 15 listopada. Osvojenjem Vranje crnogorske su čete dobile sjajno uporište za operacije. Princ Mirko dao je nalog da se otvori vatra na Tuzu. Oduševljene naše čete bacile se svom žestinom na neprijatelja. Nakon krvavog okršaja, Tuza je kapitulirala, a 6.000 turskih vojnika postalo naš plien.

Bugarske čete put Jedrene.

Sofija, 15 listopada. Sutra bugarska vlada upravlja Turskoj ultimatum. Ako u roku od 24 sata Turska ne udovolji, bugarske čete same će izhoditi zadovoljštinu oružjem.

Sofija, 15 listopada. Predstoji marš bugarskih četa na Jedrenu.

Proglas Srbije.

Beograd, 15 listopada. Srbska vlada obnarodovala je proglas, u kojemu navodi, da je Srbija bila napadnuta od Turske. Srbija će se zato, u obranu svojih opravdanih zahtjeva, boriti svom snagom.

Srbi marširaju prama Skoplju.

Beograd, 15 listopada. Iz Niša brojavo javljaju, da je onamo prispio kralj Petar te razgledao četu, koje su kralja urnebesno pozdravljale.

Niš, 15 listopada. Srbske čete — preko 75.000 vojnika — danas su krenule u Makedoniju na Skoplje.

Okršaji oko Ristovca.

Beograd, 15 listopada. Na medji srbsko-macedonskoj vode se dnevno okršaji između srbskih i turskih četa, osobito oko Ristovca, koji počiva nedaleko granice na srbskoj strani kraj željeznice. Turci su konačno bili potučeni te se povukoše.

Srbske čete na granici Austro-Ugarske?

Beč, 15 listopada. „Reichspost“ javlja, da su jučer prevezeni veliki transporti srbskih četa na granicu Austro-Ugarske, u Semendriju i Šabac.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano K 5.—, a uvezano K 6.—, nabavlja se kod „HRVATSKE TISKARE“ u Šibeniku i u svim knjižarama.

Oprez!

Društva „PAPIR ABADIE“.

Pošto se u posljednje vrijeme ponovile razne imitacije naših općepoznatih i objubljenih tuljičica

RIZ ABADIE (Riz doré)

molimo naše p. n. mušterije, da paze točno na ime Abadie, koje se nastoji sa raznim drugim riečima nadopuniti. Mi opominjemo prije kupovine na lošu imitaciju, jer ćemo protiv imitacija sa svim sudskim sredstvima postupiti.

DRUŠTVO „PAPIR ABADIE“.

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice „DALMATIA“

uzdržava od 1. maja 1912. sljedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)

Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati poslj. podne; povratak svake subote u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)

Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslj. podne; povratak svake sriede u 6.15 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)

Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslj. podne; povratak u četvrtak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)

Polazak iz Trsta u utorak u 5 sati poslj. podne; povratak u ponedjeljak u 6.15 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)

Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslj. podne; povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovačka)

Polazak iz Trsta svake sriede u 6 sata pos. pod. povratak svaki ponedjeljak u 1.15 poslj. podne.

Trst—Vis (trgovačka)

Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati pos. podne; povratak svaki četvrtak 7.15 pos. podne.

-- Hrvatska Tiskara --
(Dr. Krstelj i drug) — ŠIBENIK
Izradjuje najmodernije --
--- tiskarske radnje. ---

OGLAS.

Častimo se javiti P. N. občinstvu, da naša krojačnica te gg. trgovci MARKO JAKOVLJEVIĆ i IVE ŠAIN u ŠIBENIKU i PETAR PILIĆ u ZADRU prodavaju gotova odjela solidno izradjena iz naše čiste vunene štofe po Kr. 32.— od broja 44 pa unapred, i izvrsne kuverte u raznim bojama takodjer iz čiste vune uz veoma umjerene cijene. Vanjski trgovci, ako žele nabaviti gotova odjela i kuverte, neka se obrate našoj tvornici, gdje će na gore spomenute cijene takodjer dobiti popust.

Odičnim štovanjem

PRVA DALMATINSKA TVORNICA PREDIVA i TKALA
PAŠKO RORA & drug

Odgoda bosanskog sabora.

Sarajevo, 13. listopada.

Ovu Vam bilježim kao kroničar: govora se u Čaršiji, da sabor neće za četiri djelovanje na 22 o. mj., kako se je javilo. Razlog? Kriza i rat na Balkanu. Je li to moguće? Jest! Prestrašili se demonstracija proti i za rat u saboru cijelom Sarajevu na oči vlada mir. Sv grabi za novinama i srče vijesti o ratu nego li kavu. U duši je sve uzrujano. se najbolje pokazalo srbsko-muslima prijateljstvo. To je ponukalo vladu se više puta dala propitati kod polivodja glede držanja pravoslavnih i mana u zemlji.

I ako su odgovori bili po vadu voljni, ipak... ipak se misli, da bi u s između radikala Srba i radikala Muslim moglo doći do gustih, što bi vlad veoma neugodno. Čuje se, da Srbi misle prosvjedovati u saboru proti šanju viteza Bilinskoga u raznim pitanjima. Osim toga se pogovara opet, da misliti vladu i takovih pitanja, koja nose na rat, koja bi vlada mogla u veliku nepriliku. Vlada ne bi mogla govoriti, a da ne povriedi čustva Muslimana, tako da nije izključena mogućnost, bi u saboru moglo doći do gustih demonstracija.

Da se tomu svemu unaprieda izdržati se, da se sabor ne će sastati u sjedanje sve dotle, dok ne prodje na Balkanu.

Javna zahvala.

Prigodom prve sv. Mise koju je prikazao Mladomisnik don Ljubimir dne 6 tek. mj. na predlog gosp. J. Dorotića, između uzvanika, sakupila se lijepa svota od kr. 225 za našu zajednu župsku Crkvu.

Doprinili: Gospoda Jozip Dorotić i Andrije kr. 10, Braća Pletiković kr. 10, Mateljan kr. 50, Marko Lušić kr. 5, Dorotić p. Jure kr. 5, Ivan Puratić kr. 10, Jure Pletiković kr. 10, Fr. Antunović na ime franjev. Samostana kr. 10, Novaković kr. 10, Visko Novaković, Antun Boroević kr. 5, Nikola Pletiković, 5, Ivan Nikolić kr. 5, Ljubimir Nikolić, 5, Ante Sozunić kr. 4. — Gospođice Pletikosić kr. 5, Marica Puratić Šibenik kr. 5, Sima Antulović kr. 2, Domina Dorotić kr. 2, Jermina Antulović kr. 1.

Svima velikodušnim darovateljima srdačnija hvala a od Boga plaća. Pak hvala junačkim Šibenčanom Petru Pletiću i Petru Kronji koji su nas za zadužili.

Ponovno svima hvala i vjerno znanje na njihovu daru kojim su obilježili trajnu uspomenu one liepe svečanosti.

Sumartin na Braču 10 listopada
Crkvinarstvo Župske Crkve

Pokuštvo

solidno i ukusne izradbe može se dobiti uz veoma nizke cijene samo kod dobro poznate trgovine

A. DELFIN, Šibenik

tapetarska i drvodjelarska radionica

Auguste Beernaert.

(Pismo iz Belgije).

Charleroi, 9 listopada.

Danas je sva Belgija u korutu. Nestalo joj je jednog od njezinih najvjernijih i najmladijih sinova. I Crkva katolička osjeća danas, da joj više nema onakova zagovornika, koji bi mogao onako srčano, onako osvjedočljivo, onako uspješno braniti njezinu stvar pred ljudima punim bezrazložne himbe proti nosiocim zdrave kulture.

A. Beernaert bijaše čovjek pomirljive čudi, bijaše muž pravde, branitelj potištenih naroda. Njegov život najjasnije će nam prikazati golemu prazninu, koja se ukazuje u gubitku njegova života.

U ponedjeljak u jutro oko 8 sati zaletih se ja sa Père Régalatom u Monignies-les Trieux, da pregledam nešto važnijega u ovom mjestu. Naravno, da mi je oko najprije zapelo za Crkvom. Udjismo uuutra, kad ugledamo Curé-a Sermon-a, koji nam bez predhodnih pozdrava javi suznom očima smrt Beernaert-a. Na prvi mah meni nije bilo jasno, što nam to velečastni Abbé govori. Ali kad me je upozorio Père Régalat, koji vjerni pratioc, o čemu je govor, eh! onda i ja osjetih u sebi zebnju srca, te iz sve duše usklikoh: Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

Auguste Beernaert, po zvanju odvjetnik i parlamentarac, rodi se dne 24 srpnja 1829 u Ostende-u. Iza krasnih uspjeha na Sveučilištu u Louvain-u, dobije od 20 godina doktorsku diplomu sa najvećom odlikom za pravo. Odmah se sada dao za svojom strukom. Najprije započne vježbanje kod Dolez-a, starog predsjednika zastupničke komore. God. 1850. postade odvjetnikom na Prizivnom Sudu u Bruxelles-u. Njegovo pravno poznanje kao i njegovo pravično sudjenje iznesoše ga tako na glas, da je već za mladih dana počeo pobirati najljepše karijere. God. 1874. postade ministrom javnih poslova u Monches-ovu kabinetu. Dvije godine kašnje birači Thielt-a dadoše mu pouzdanicu, da ih zastupa u Komori. Ovdje mu se otvori polje rada, i on sa svojom valjanošću i vatrenošću postade predsjednikom „Konservativnog Kluba“ u Bruxelles-u. Za glasovite one patriotične borbe iz 1884. bude on imenovan ministrom poljodjelstva i trgovine sa listnicom financija. Kao ministar najvećma se proslavi 1893. u reviziji Ustava. Kad mu neuspje prodrieti sa svojom izbornom osnovom, koja je išla za tim, da se glasovanje pravedno podijeli prema pučanstvu, on se odreče ministarstva na 28 marta 1894. To se ljuto dojm belgijskog kralja, te mu ode kući u pohode i preda mu naslov državnog ministra. God. 1895. postade predsjednikom zast. komore. U ovoj službi znao je Beernaert podići Belgiju na niveau najbogatijih država. Dobije razne ordene, ali mu je najčasniji onaj, koji mu daje pravo člana na permanentnom Sudištu obraničke osude (Arbitrage) u La Haye. God. 1897. bude izabran predsjednikom međunarodne pomirbene konferencije. Lanjske pak godine predsjedao je međuparlamentarnoj mirovnoj konferenci u Bruxelles-u, gdje je pokušao pravnim putem izvesti cijeli svijet o pravnom snošaju Italije naprama Tripolisu. Ako je danas sa strane javnog mišljenja sva vika na Italiju zbog rata u Tripolisu, to sve potječe iz lanjskog pravonjeka M. Beernaert-ova.

To bi bile najglavniji potezi, koji sjenovito rišu život velikog Auguste Beernaert-a. Na dugo bi se otišlo, kad bi mi stali nabrajati sve časti, sva djela, za koja je vojevalo srce pravog otačbenika, iskrenog

katolika Aug. Beernaert-a. Mi ćemo se za sada samo ovim zadovoljiti uz pridodatak još njegovih posljednjih časova.

Pred par mjeseci Beernaert bi izabran predsjednikom međuparlamentarnog kongresa u Ženevi. On se odazvao pozivu sazivljača. Ali na žalost, trudeći se veoma na putovanju za ovaj kongres, dobi je prehladu, koja mu se okrene u bronhitis, pa najposlije razvi mu se u pneumoniju. Tomu lieka više ne bi. Trebalo je da ostavi Ženevu i da se preseli u Lucernu k svojim, kod kojih će zatvoriti svoje umrle oči. Sam je predvidio konac svojega života, jer u oči otvora kongresa reče svojoj blizini: „oh! ja sam na svršetku svoje karijere; čutim se u mornim, i slutim nešto. Za mene je svršeno!“ Zatraži duhovnu pokrjepu, koja mu bi odmah podjeljena. I tako primiv sv. sakramente ostavi ovu dolinu suza u nedjelju na 4 sata po podne.

Ciela je Belgija, na glas njegove smrti, zavila se u crninu. Ne samo katolici, ma i liberalci i socijaliste sa peštom ovih danas drže crninu u svojim kućama. Jučer u jutro bio mu je sprovod u Lucernu, dok mu je sinoć tielo prenešeno u Bruxelles, gdje će mu se — još neznam kada — držati narodni sprovod na državne troškove. Odaštanstva iz svega svijeta naći će se na njegovu pogrebu, da se poklone smrtnim ostancima oca Belgije: Augusta Beernaert-a!

 Roman - - - -
na 4.oj strani. -

Iz grada i pokrajine.

O Jukićevoj osudi donela je bila i trščanska „Edinost“ te neke bečke novine, da je pomilovanje odbijeno, da je pače Jukić još u subotu bio obješen. Takovu viest dobili smo i mi iz Beča, a razturena je iz Zagreba. Gradjanstvo naime zagrebačko vidjelo je tamnice, u kojima je Jukić, obkoljene velikom oružanom silom i iz toga zaključilo, da je Jukić već obješen ili da će ga u najkraćem roku vješati. Pa i sami Jukićevi drugovi u tamnici bijahu se uzburili, jer i oni bijahu nešto načuli o Jukićevu vješanju. Policija je uvjeravala gradjanstvo, da na tome nema ništa istine, a u tamnicama da je straža pojačana jedino obzirom na uzbunu Jukićevih drugova. Uzrujanost gradjanstva bila je shvatljiva i obzirom na okolnost, da ni službene Cuvajeve novine nisu ništa javljale, što je zapravo s osudom Jukićevom, a opozicionalne nisu ni smjele javiti.

Viest o Jukićevu vješanju bila je našla vjere i u Beču. Na to je „Neue Freie Presse“ u nedjelju u noći intervju-visala Cuvaja, koji je izjavio, da viest ne odgovara istini, već je stol sedmorice osudu potvrdio, ali kralju predložio pomilovanje.

Koliko je istine u Cuvajevoj tvrdnji, ne znamo, ali toliko smo dužni javiti, eda se zna kako je viest o Jukićevu vješanju došla u naš list.

Na glas o Jukićevu vješanju u našem gradu nastala je velika uzrujanost. Ova tri dana naše je uredništvo bilo upravo obsjednuto občinstvom željnim znati, što je na stvari.

U nedjelju je mladost obojega spola stavila crninu, zastave bijahu spuštene, talijanaška glazba obustavila koncerat, a isto tako obustavljen je bio koncerat na večer u kavani „Miramar“.

U Ime Njegova Veličanstva Caral C. k. okružni sud u Šibeniku kao tiskovni riešavajući priedlog c. k. državnog odvjetništva u Šibeniku, sudi:

I. Sadržaj ulomka članka pod naslovom „Na žrtveniku slobode“ od rieči „Sretni ti“ do „poklonimo“ štampanog u broju 715 periodičnog časopisa „Hrvatska Rieč“ objelodanjenog u Šibeniku dne 12 oktobra 1912 tiskom Hrvatske Tiskare pod odgovornim uredništvom Josipa Drezge sačinjava zločin smetanja javnog mira po § 65 a) k. z. te i prestupak po § 305 k. z.

II. Potvrđuje obavljenu zapljenu.

III. Zabranjuje daljno rasprostriranje zaplijenjenog ulomka.

IV. Određuje uništenje zaplijenjenih primjeraka i svih onih što bi se još mogli zaplijeniti, rastavu dotičnog štamparskog sloga i redovito objelodanjenje presude u zvaničnom listu.

Razlozi: Gornjim se člankom javno nastoji razdraživati druge na preziranje i na mržnju proti osobi Vladarevoj i proti državnoj Upravi Monarhije i nastoji opravdati nečudoredna i zakonom zabranjena djela. C. k. okružni sud u Šibeniku, odio VI na 13 listopada 1912. — Silobričić.

† Frane Viljac. U nedjelju preminuo ovaj naš čestiti i poštovni istomišljenik. Težačke ruke, bio je oduševljen za narodnu stvar. Sokolska ideja imala je u njemu vatrena pristašu.

Sprovod bio je izraz obćeg štovanja, koje pokojnik u gradjanstvu uživao. Bilo je položeno u mnogo vienaca, medju njima mjestnog pravaškog kluba i pravaške Čitaonice.

Vječni pokoj vrlom pokojniku, a raztuženoj obitelji naše žalovanje!

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug.)
Vlastnik, Izdavač i odgovorni urednik
JOSIP DREZGA.

3—3

OGLAS NATJEČAJA.

Otvara se natječaj na mjesto učitelja „Šibenske Glazbe“.

S tim mjestom skopčana su beriva od godišnjih Kr. 2880.

Natjecatelji moraju da izpravama dokažu svoju sposobnost ne samo za glazbeni zbor već i za orguljanje, jer je sa službom učitelja glazbe spojena i služba orguljanja u nekotjim mjestnim crkvama.

Dat će se prednost natjecatelju, koji dokaže da je vješt gudalici i sposoban za pouku u pjevanju.

Za izvanredne službe učitelj, glazbe, kao i glazbari, biva posebno naplaćen.

Potanje obavjesti daje podpisana. Nastup službe ima da uzsliedi 1. im prosinca o. g. te za to rok ovome natječaju traje do 15. studenoga t. g.

Izabrani izmedj natjecatelja bit će dakako uzet u službu uz uvjet dvomjesečne kušnje, nakon kojeg doba bude li zadovoljavao bit će izmedj njega i podpisane sklopljen naročiti ugovor.

U Šibeniku, 9 Listopada 1912.

Od Uprave „Šibenske Glazbe“.

Prodaje se

jedna terasa, sa dvie peći izpod nje, na liepom položaju, u Varošu u Paške Antunca. Upitati se kod vladnika.

Vodovode

i Šmrkove

svih vrsti izradjuje najveća slavenska tvrdka Monarkije

A N T. K U N Z

Hranice (Morava).

Praktične upute i približni troškovnici badava.

Hamburg Amerika Linie

Ispravna njemačka vozna pruga sa brzim i poštanskim parobrodima.
Odprema putnika
na
sve strane svijeta
srećito na programu
Hamburg - Newyork
Hamburg - Philadelphia
Hamburg-Argentina Hamburg-Mexiko
Hamburg-Brazilija Hamburg-Afrika
Hamburg-Canada Hamburg-Engleska
Hamburg-Cuba Hamburg-Francuska

Zabavna pomorska putovanja.
Putovanja oko svijeta, vođenje na istok, u Indiju, u južnu Ameriku, te vođenje po sredozemnom moru. Putovanja na Sjever do Drentheima, na otok Island, na sjeverni kap i Spitzbergen.
Vođenje po Nitu.
Upute se šalju i daju besplatno.

Hamburg - Amerika Linie,

odlo za putnike, Hamburg.

Zastupstvo u Trstu: Hamburg-Amerika Linia
General. agentura za Primorje, Via Porporelle.

Sjećajte se Družbe
SS. Ćirila i Metoda.

- - GRADJEVNO PODUZEĆE - -

PETAR BLASOTTI & FRANO ŠKOTON

IZPITANI ZIDARSKI MAJSTOR - - ŠIBENIK

UZUZIMLJE SVAKU VRST GRADJEVNIH RADNJA I POPRAVAKA. — SPECIJALISTA U GRADNJI, ŠTEDNJAKA (SPARHETA) I SOBNIH PEĆI.

PODUZIMLJE ČVRSTE RADNJE U CEMENT BETON (EIZENBETON) BEZ POTREBE ŽELJEZNIH GREDA. — POSEBNA KANCELARIJA ZA NACRTE I TREBOVNIKE KUĆA PASINI PUT SUDISTA.

Traži se kompanjon.

U svrhu boljeg razgranjenja vrlo dobro iduće trgovine u mjestu, traži se drug sa gotovinom od 5 do 6000 kruna. Zajamčena najmanja godišnja korist od kr. 1400, a za eventualnost osobnog saradivanja posebni honorar. Zbog naravi iste trgovine izključena svaka pogibelj gubitka. Za adresu obratiti se uredništvu „Hrvatske Rieči“.

BAČAVA HRASTOVIH

OD 3½ DO 4 HL.

VELIKA ZALIHA

MUŽKIH ODIELA ZA ZIMSKU SEZONU

NAJMODERNIJEGA KROJA — — — — UZ VRLO UMJERENE CIENE.

☞ SUVIŠE ODIELA ZA AMERIKU. ☜

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK

Ne boji se nikakove utakmice.

Velika zaliha svakovrstnih

MREŽA OD PAMUKA

(KOTUNA) od prve svjetske tvornice.

Suviše

MREŽA TALIJANSKIH (puljičkih)

KRALJICA DAGMAR

HISTORIČKI ROMAN

ČESKI NAPISAO VACLAV BINEŠ TRŽEBISZKY - PREVEO PAVAO M. RAKOŠ

30.

Ovaj kraj pripadao je Bodricima samo po imenu. Već dobrih stotinu godina stanuju u njemu njemački naseljenici. Zato je i bilo u njemu sve uređeno... Za što da unište svoje gnijezdo! Saska vojska putovala je uvijek kroz ovaj kraj u najbržim hodovima... Na medji prema Bodricima stajao je cijeli niz tvrđava i gradina, koje su uvijek dosta jake, da odbiju struju slavenskog jezera, o koje su sve češće udarali jaki vjetrovi.

Jahači, koji se utaborili ovdje, na prvi pogled izgledali su kao tudjinci. Od glave do pete bili su u željezu; duga im koplja bila polomljena, mnogo ih bilo bez šljema, štítovi bili im jako oštećeni... Zato se i odmarali ovdje! To je bilo najbolje zatišje. Šijemove pometali su u bujnu travu, oklope su raskopčali, konje su privezali za drveta.

Samo nekoliko ljudi sjedilo je oborenih glava, prekrštenih ruku, grčevito stisnutih usnica, pospanih očiju... Nekima tekla je krv iz nogu i ruku, odijelo na njima bilo je strašno razderano... I ako je čovjek pozornije pogledao u lice tim ljudima, odmah je mogao da pozna jednog između njih.

Bio je to otac Dobrogost. Odijelo mu bilo najpoderanije, a iz nogu najviše krvi teklo. Sijeda kosa na njegovoj glavi bila je pokrivena željeznom rdjom. Oko mu bilo mutno i krvavo...

Nekih deset koračaji od njega stajao je veliki čovjek, ridje kose i brade, vrlo crvenog lica i očiju, kao da ima u njima vodu mjesto bjeločnice. Bio je skoro posve go. Na prsima imao je samo siv, svilen prslučić, na koji se meće oklop. Očima je neprestano migao, svladao ga san... Sreća za oca Dobrogosta i ostale robove.

Obrovski vitez nije bio niko drugi nego Guncelin iz Hagena, mnogogodišnja batina za Bodrice, koja ih uvijek tukla do krvi. Oca Dobrogosta odveo je s nekim starješinama na dvor zloglasnog takmaca Henrika Staufovca. Slavenski apostol bio je u tim krajevima neizrecivo opasan — hiljadu puta opasniji nego svi čarobnjaci skupa. Ako jednom podje za rukom, da nadje put do srca ovdašnjih stanovnika, došlo bi mu u pomoć mnogo njih, a tim bi bio kraj njemačkom gospodstvu među Slavenima. Sjetili bi se i onih ogranaka, koji se već skoro posve osušili... Slavenski svećenici bili bi u narodu kao ulje u vatru... O tom su bili osvjedočeni u najvišoj mjeri grobani bratskih sjevernih plemena.

„Iz Češke — ha — ha — ha! — Samo nam vi falite ovdje...“
Vitez Guncelin govorio je u snu i surovo se počeo smijati.
„Presjest će vam veselje, biti apostolima, gdje imaju prava samo naši ljudi, — kad saznate, kako je stradao vaš prvak. A objesit ćemo poganske pse... Izvršno!“

Vitez Guncelin u snu pljeskao je rukama.
Ocu Dobrogostu prošla je studen kroz cijelo tijelo, kad je čuo ove riječi. Ipak se nije nadao takvoj pokvarenosti.

„A ipak će se jednom osvetiti krst vama samim! — Mora se osvetiti. — Vaši vlastiti potomci, vaših unuka unuci, trgat će jedni druge, predbacivat će jedan drugom strašne grijeha, onaj krst, koji ste metnuli u tim nesrećnim krajevima na grobove, zalivat ćete ga nevinom krvlju, — onaj krst razdijelit će vas, da ćete se boriti međusobno kao najgori neprijatelji, onaj krst, pod znakom kojeg ste počinjali u nebo vapijuće grijeha, taj će razdvojiti među vama oce i sinove — razdijelit će rođenu braću, da će svaki imati svoje evandjelje, koje će najviše odgovarati umu njihovomu.“

„Šuti, pseto!“
Vitez Guncelin podigao se i uhvatio za balčak svojeg mača.
Zadnje Dobrogostove riječi čuo je posve jasno i htio je da ga za to kazni. A nije imao vremena.

Nad kolnim putem kraj smrekove šume iznenadno uzdigli se ogromni oblaci prašine, a zemlja je tutnjala pod kopitima oko dvije stotine konja. Njemcima nije preostalo ni toliko vremena, da si mogu glave pokriti šijemovima, a kamo li navući oklope! Guncelin je samo izrekao riječi: „Danci!“ Na to je pritisnuo usnicama bojni rog i počeo je da trubi iz punih grudi u znak, da su ovdje dobri prijatelji, da su ovdje kršćani... I nad glavom razvio je zastavu i stupio je pod nju... A njemački jahači ili su pobjegli u šumu ili su bili poubijani.

Samo Guncelin je još stajao pod svojom zastavom i neprestano duvao je u rog.

„Ja sam vitez iz Hagena, gospodar Sieberga...“
„Čuvaj se, inače razbit ću ti glavu...“
Pred Nijemcem stvorio se na rancu mlad vitez — Estrichson, koji se na zapovijest Niklotovu spustio sa svojom pratnjom daleko prema jugu.
„Čuješ — brani se — inače izbit ću ti dušu iz razbojničkog tijela...“
„Varaš se... Mi smo kršćani...“
„A mi osvjetnici potlačenih!“
„Vi ste Danci?“
„Tako je...“
„Proklete izdajice!“
„I vi plodovi pakla!“

A zatim sudariše se mačevi vitezova, da su iskre frcale. Guncelin je bio izvrstan borilac i ma da nije imao oklop, ipak se branio kao razljućen tur. Mladi vitez iznenadno ispružio je oštricom mač prema zemlji. Ipak zaletio se prema njemu najjačim zamahom. Estrichson se vješto uklonio. „Tako se s tobom ne mogu boriti! — Dajem ti vremena, da se obučeš u svoje odijelo!“

Guncelin zasiktao je kao zmija i zaista obukao se u svoje odijelo. Estrichson je također skočio s konja. Oružje se opet sudarilo. Već nekoliko puta navališe jedan na drugog s podvostručenom snagom. Danci su gledali boj s pritajenim dahom, a njihove desnice bile su na oalčacima mačeva, da mogu u slučaju potrebe priskočiti u pomoć svojem gospodaru.

A Estrichson nije htio da osramoti svog djeda Niklota. Nije trajalo dugo i Guncelinov mač prebio se u tri dijela. U tom času i Estrichson zabo je svoj mač u zemlju.

„Idi među svoje i reci im, da su nesrećnom narodu došli kao branitelji — Danci!“

„Kako ste se samilosno vladali vi, kad su doplovile vaše ladje ovdašnjom obali?“

Guncelin se porugljivo nasmijao. I sad ga još nije ostavila njemačka preuzetnost, i omjerio je mladog viteza pogledom, u kojem se ogledala neizmijerna srdžba, sdručena s prezirom.

„Ništa ne odgovaraš!“
Estrichson udario je nadutoga Njemca ploštimitice svojim mačem po licu, isto onako, kako je ovaj onda oca Dobrogosta. Guncelin navalio je na njega golim rukama; a mač Danca udario ga pod pazuhu u otvor oklopnih...
„Dosta je! — Nije vrijedan, da ga dotakne naš mač! Uхватите ga!“

(Nastavit će se).

Marko Markovina Split

Iza Prokurate (vlastiti stan)

Telefon 93.

Tek. račun kod Filijalke Banca
Commerc. Triestina.

1. ZASTUPSTVO i SKLADIŠTE

Eternit za moderne krovove — postavlja po specialnim radnicima.

Cievi od ceramike

Dimnjaci

Pločice za kuhinje, hodnike itd.

Stakla prosta i ornamentalna

Peći glinene postavlja po specialnim radnicima

Sparherde

Papendek tanki i debeli

Zahodi porculane kompletni — posuda, daščica, sprema za vodu i dr.

2. GRADJEVNO PODUZEĆE

ovlašteno Dozvolom c. k. Namjestništva u Zadru, izvadjaju sve radje svoje struke.

3. PRVA SPLITSKA MLJEKARNA.

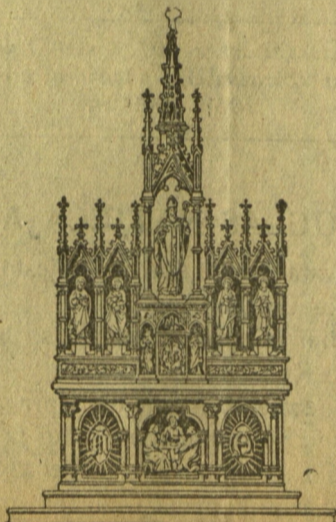
Vlastita pomješča putem Poljuda, Prodaja Mlijeka, Gnujoja, Prašičica za razplod — američanske i njemačke pasmine.

Naslov za pisma i telegrame :

„Marko Markovina — Split.“

INSAM & PRIMOTH St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Utemeljeno godine 1820.

Više puta nagradjeno.

Kiparske radnje iz drveta za crkve
Kipovi svetaca, oltari, propovjedao nice križni putevi, razpela, jaslice itd.
Katalog uzoraka s cijenama daje se badava.
Za dostavu naručbe do šćacije uključivo sa škrinjom, ne plaća naručitelj.

KO ŽELI ZDRAVLJA

neka pohodi glasovito

Spljetsko sumporno kupalište

NAGY DRUG

koje posjeduje, kako već poznato, najljekovitiju mineralnu vodu u Evropi. U jednoj litri sadržano je 31.5 grama razne soli. — Otvoreno cijelu godinu.

Prospekte šalje uprava.

VELIKA ZLATARIJA GJURO PLANČIĆ

ŠIBENIK :: ŠIROKA ULICA
:: STARIGRAD ::

PODRUŽNICE: VIS-VELALUKA

POZOR RODOLJUBI!

Zahtjevajte posvudje naše igraće karte

„PRIMORKA“
Prva slavenska tvornica igračih karata u Ljubljani.

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU; SE - - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - - -

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE, PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - - -

NOVO IZRADJENE
RADNIČKE KNJIGE

SLUŽBOVNE KNJIGE
NABAVLJAJU SE U
HRVATSKOJ TISKARI

(DR. KRSTELJ I DRUG)

ŠIBENIK.

Krondorferova
alkalička naravna kiselica.

Dobiva se u drogariji

V VUČICA

Šibenik

Velika tvornica voštanih sveća na paru
Vladimir Kulić - Šibenik

Preporuča svoje proizvode p. n. gg. župnicima, crkvinarstvima i bratovštinama.

Nagradjena prvorazrednom diplomom i zlatnom medaljom na rimskoj izložbi poljodjelstva i obrtnih proizvoda.

JESAM LI PLATIO PREDPLATU?

Znak Pravog Franckovog pridodatka za kavu je mlinac. — Ima također i patvorina.

Zato budite oprezni kod kupovanja! Pravi :Franck: proizvodja se od najboljih domaćih sirovina.

Tvornica u Zagrebu.

im 119/0460